

Yrkeskurser inom bristyrken

— Återrapportering 2018

FÖRORD

Yrkeskurser inom bristyrken är ett regeringsuppdrag till Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet. Det gemensamma uppdraget innebär att Arbetsförmedlingen godkänner bristyrkesutbildningar efter ansökan från enskilda folkhögskolor, och sedan anvisar deltagare till dessa utbildningar. År 2018 har 28 folkhögskolor bedrivit 33 utbildningar.

Denna rapport redogör för uppföljning av verksamheten i enlighet med regeringens riktlinjer samt Folkbildningsrådets avtal med Arbetsförmedlingen. Rapporten beskriver kort förutsättningarna för kurserna och de kurser som har startat samt redogör för deltagarstatistik.

Statistiken bygger på folkhögskolornas rapportering via Schoolsoft till Statistiska Centralbyrån, SCB, som är ansvarig statistikmyndighet för Folkbildningsrådet.

INNEHÅLL

Yrkesutbildning inom bristyrken	6
Beskrivning av utbildningen	6
Målgrupp	6
Samverkan.....	7
Syfte och mål.....	7
Framtiden 2019	8
Verksamhet och statistik 2018	9
Kurser som startade 2018	9
Deltagarstatistik	9
Bidragsstatistik	10
Uppföljning	11
Fokus 2018	11
Reflektioner	11
Tabeller	13

SAMMANFATTNING

Yrkeskurser inom bristyrken är ett regeringsuppdrag till Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet. Uppdraget är tidsbegränsat från 2016 till och med 2019. Folkhögskolorna genomför yrkesutbildningar som har godkänts av Arbetsförmedlingen. Utbildningarnas längd varierar mellan sex månader och två år.

Målgruppen är arbetssökande inskrivna i Jobb- och utvecklingsgarantin samt deltagare som är inskrivna i etableringsprogrammet. Av deltagarna 2018 var 64,4 procent kvinnor, 75,4 procent utrikesfödda och majoriteten mellan 30 och 45 år.

Volymmålet är 2 000 halvårsplatser. År 2018 bedrev 28 folkhögskolor 33 utbildningar, och 921 platser rekviderades, alltså cirka 59 procent. Sedan start 2016 har verksamheten successivt ökat.

Det är kostnadskrävande för folkhögskolorna att starta den här typen av utbildningar, vilket gör att det tidsbegränsade uppdraget kan verka hämmande. En femtedel av landets folkhögskolor har ändå påbörjat utbildningar.

Hösten 2018 genomförde Folkbildningsrådet en studie av utbildningarna. Denna bifogas som bilaga. Då hade de första deltagarna fullföljt sina utbildningar. Av dessa var ca 20 procent i jobb efter sex månader, vilket är ett förhållandevis bra resultat, då målgruppen står långt ifrån arbetsmarknaden.

I december 2018 stoppade Arbetsförmedlingen alla beviljade men inte påbörjade utbildningar för 2019.

Yrkesutbildning inom bristryrken

Beskrivning av utbildningen

Yrkesutbildningar inom bristryrken på folkhögskola är ett uppdrag från Arbetsförmedlingen till Folkbildningsrådet som innebär att på de statsbidragsberättigade folkhögskolorna genomföra verksamhet i enlighet med regeringens beslut.

Utbildningarna, som är uppdelade i halvårskurser om 6 månader, kan variera mellan 6, 12, 18 och 24 månader. Vanligast är utbildningar om 12 månader, d.v.s. två halvårskurser. Utbildningarna bedrivs på heltid och innehåller moment av yrkesinriktade ämnen, studiebesök samt upp till 50 procent praktik. Folkhögskolorna ska också kunna ge behörigheter i gymnasiegemensamma ämnen till enskilda deltagare. Syftet är att underlätta för deltagarna att efter avslutade studier komma ut i arbete.

Kursupplägget varierar mellan folkhögskolorna och baserar sig på Arbetsförmedlingens bedömning, skolans profilområde och lärarnas erfarenheter. Utbildningarna ska genomföras utifrån folkhögskolans pedagogik.

När kursen är slut får deltagaren ett kursintyg från folkhögskolan där det framgår vilka kunskaper och kompetenser som förvärvats genom kursen.

Målgrupp

Bristyrkesutbildningarna vänder sig till arbetssökande inskrivna i Arbetsförmedlingens Jobb- och utvecklingsgaranti, ett program för den som har varit arbetslös under en längre tid. Nytt från februari 2018 är att utbildningarna också vänder sig till deltagare som är inskrivna i etableringsprogrammet.

Samverkan

Det är Arbetsförmedlingens marknadsområdeskontor som beslutar om en utbildning ska godkännas som insats inom bristyrken. I den processen görs en bedömning av om utbildningen möter ett nationellt, regionalt eller lokalt behov av arbetskraft.

Bedömningen görs regionalt inom Arbetsförmedlingen. Dialog mellan anordnande folkhögskola och lämplig samverkanspart inom Arbetsförmedlingen ska ske innan godkännande.

För att kvalitetssäkra utbildningen ska folkhögskolan också ta kontakt med aktuellt branschråd/yrkesnämnd samt fackförbund. Detta efterfrågas som en del i ansökningsprocessen innan utbildningen kan godkännas av Arbetsförmedlingens marknadsområdeskontor.

Det är Folkbildningsrådet som beviljar folkhögskolan antal platser och statsbidrag efter ett skriftligt godkännande av utbildningen från Arbetsförmedlingens marknadsområdeskontor. Folkhögskolan ska rapportera sin verksamhet till Folkbildningsrådet.

Det krävs ett nära samarbete mellan Arbetsförmedlingen lokalt och folkhögskolan vid rekryteringen av deltagare. Det är den lokala Arbetsförmedlingen som beslutar om vem som ska anvisas till en kurs. Folkhögskolan och det lokala arbetsförmedlingskontoret har ett gemensamt ansvar för att platserna på bristyrkeskurserna utnyttjas optimalt och att målsättningen uppnås.

Syfte och mål

Syftet med insatsen är att deltagaren efter utbildningen ska ha lättare att få eller behålla ett arbete, samt att motverka brist på arbetskraft inom vissa yrken.

Målet är att årligen erbjuda 2 000 kursplatser vid yrkeskurser inom bristyrken på folkhögskola, vilket motsvarar 1 000 helårsplatser under en sammanhållande period om 6 – 24 månader. Folkhögskolorna kan ansöka om och få sina kurser godkända under hela året, och därför fördelar Folkbildningsrådet kursplatserna löpande.

Insatsen startade under 2016 med 74 kursplatser vid 3 folkhögskolor. Under 2017 bedrev 15 folkhögskolor utbildningar, med sammanlagt 464 kursplatser. År 2018 har 28 folkhögskolor bedrivit 33 utbildningar och rekvirerat medel för sammanlagt 921 kursplatser av 1 563 beviljade.

Inför 2019 har ytterligare två nya utbildningar blivit godkända. Därmed är 1 072 kursplatser reserverade för pågående kurser, godkända utbildningar med nya kursstarter samt helt nya utbildningar.

Utvecklingen visar att folkhögskolorna är på väg att nå de uppsatta volymmålen, men att insatsen behöver mer tid. Ett slutdatum för insatsen kan verka hämmande.

Framtiden 2019

Den 21 december 2018 införde Arbetsförmedlingen ett stopp för nya ansökningar från folkhögskolor, samt stoppade alla redan beviljade men inte påbörjade utbildningar för 2019. För 2019 var då 1 072 kursplatser redan fördelade av 2 000 möjliga. Av dessa kommer ca 350 att rekvireras av 17 folkhögskolor för pågående men ännu ej avslutade utbildningar.

Fler folkhögskolor hade före Arbetsförmedlingens införde stoppet hunnit kontakta Folkbildningsrådet och visat intresse för att vilja starta. Någon folkhögskola hade också påbörjat arbetet tillsammans med det lokala arbetsförmedlingskontoret. Två folkhögskolor hade fått sina utbildningar godkända men fick inte börja.

Verksamhet och statistik 2018

Kurser som startade 2018

Under 2018 har folkhögskolorna av Folkbildningsrådet rekviderat ersättning för 921 kursplatser. Folkhögskolorna har utifrån sina ansökningar blivit beviljade totalt 1 563 platser. 28 folkhögskolor har genomfört 33 utbildningar.

Ytterligare två utbildningar har under året blivit godkända av Arbetsförmedlingen, men dessa var tänkta att starta först under 2019.

Under 2018 genomförde folkhögskolorna 33 utbildningar. Flera av utbildningarna, 13 stycken, räknas som vård och omsorgsarbete;

- 1 barnskötare,
- 4 behandlingsassistent,
- 4 boendeassistent,
- 1 omsorgsassistent,
- 1 personlig assistent,
- 1 socialpedagog och
- 1 undersköterska.

17 stycken räknas som pedagogiskt arbete;

- 1 integrationsassistent,
- 14 lärar- och elevassistent och
- 2 studieassistent.

Därtill kommer utbildning till budbilschaufför, måltidsbiträde samt socialt företagande, se tabell 1.

Flertalet utbildningar innehåller beteendevetenskapliga ämnen, vilka kombineras med ledarutbildning och friskvård/hälsa. Den vanligaste kompletteringen utöver de yrkesrelaterade ämnena är svenska.

Deltagarstatistik

Av deltagarna var 64,4 procent kvinnor och 35,6 procent var män. 75,4 procent var utrikes födda. Den största andelen deltagare var mellan 30 och 45 år, se tabell 2.

De flesta av deltagarna hade avslutad gymnasieutbildning, se tabell 3.

Bidragsstatistik

Sammanlagt har folkhögskolorna rekvirerat 50 636 625 kronor under 2018. Av tilldelad möjlig ram har 59 procent nyttjats. En folkhögskola har nyttjat mer än ursprungligt tilldelad ram, se tabell 4.

Uppföljning

Fokus 2018

Under hösten 2018 genomförde Folkbildningsrådet en fördjupad studie av verksamheten främst i syfte att se hur det har gått för deltagarna efter avslutad utbildning, se bifogad bilaga dnr 16, 2018, 091

Bristyrkesutbildningar på folkhögskola – initiala resultat och effekter. De studerande som påbörjade sina utbildningar under hösten 2016 hade först då avslutat sina studier.

Studien visar att ca 20 procent av de studerande har arbete efter sex månader. Jämfört med andra arbetsmarknadsutbildningar är bristyrkesutbildningar på folkhögskola långa. De vänder sig också till deltagare som i annat fall har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Efter en lång yrkesutbildning söker sig deltagarna främst till yrken som tangerar utbildningen och är mindre benägna att ta andra jobb.

Studien visar också att såväl deltagare, tjänstemän på arbetsförmedlingen och företrädare för folkhögskolorna är nöjda.

Under året har Folkbildningsrådet haft en löpande dialog med folkhögskolorna om utvecklingen.

Folkbildningsrådet har också hanterat ett ärende gällande deltagare som varit missnöjda med en av utbildningarna på en folkhögskola.

Folkbildningsrådet har ställt frågor till rektor, och folkhögskolan har tagit fram en åtgärdsplan samt vidtagit åtgärder i syfte att efterleva uppställda krav.

Reflektioner

Efter en blygsam start 2016 med 74 deltagare har verksamheten successivt ökat under 2017 och 2018. Antalet kursdeltagare ligger fortfarande lägre än de 2 000 tillgängliga platserna. Orsakerna till det är flera.

En viktig orsak till att hela insatsen inte har nyttjats, är att bristyrkeskurserna inte finns med i Arbetsförmedlingens KA-webbstöd. Därför hittar inte handläggarna på de lokala Arbetsförmedlingskontoren insatsen, när och om de ska göra anvisningar. Detta är mest påtagligt på

större orter, där det finns många arbetsförmedlingskontor och flera handläggare som inte har en egen personlig kännedom om insatsen samt om ”den egna” folkhögskolan i kommunen.

Satsningen på yrkesutbildningar inom bristyrken är ett tidsbegränsat projekt mellan åren 2016 och 2019. Den första kursen startade först senhösten 2016. Det krävs tid att planera och bygga upp en ny utbildning med rätt personal. Det är en utmaning för folkhögskolor att genomföra en sådan avancerad satsning om den ska upphöra efter ett fåtal år. De folkhögskolor som har startat bristyrkeskurser har gjort det med en stark förhoppning om att satsningen blir förlängd.

En annan viktig faktor är folkhögskolornas tidigare erfarenhet av studiemotiverande verksamhet när det gäller det lokala samarbetet med Arbetsförmedlingen. Folkhögskolorna upplever att de lokala arbetsförmedlingarna inte har anvisat deltagare i den utsträckning som folkhögskolorna har blivit beviljade platser för. Detta har varit extra påtagligt för bristyrkeskurserna enligt ovan. Diskrepansen mellan antalet beviljade platser och antalet anvisade deltagare har inneburit att folkhögskolor har haft en för stor omfattning gällande lärarkapacitet, lokaler och andra stödfunktioner. Dessa kostnader för kapacitet som inte har utnyttjats har belastat folkhögskolornas ekonomi.

Ytterligare en faktor är att ett antal folkhögskolor har ansökt om att starta kurser inom yrkesområden där Arbetsförmedlingen redan har gjort en upphandling. Därmed har folkhögskolorna fått avslag.

Det har varit lättare för folkhögskolorna att använda innehåll som redan finns i befintliga kurser, vilket har skett till exempel när det gäller de studiemotiverande kurserna och etableringskurserna, där innehåll har kunnat överföras från den egna allmänna kursen. Det är tydligt att folkhögskolorna även i bristyrkeskurserna har dragit nytta av de erfarenheter de har inom befintliga yrkesutbildningar som genomförs inom ramen för ordinarie folkbildningsverksamhet.

Om insatsen förlängs ökar förutsättningarna att fler folkhögskolor utifrån sina ordinarie yrkesutbildningar kan vara beredda att satsa även på bristyrkeskurser.

Tabeller

Tabell 1: Kurser och fördelning 2018 (ordningen följer ansökans diarienummer)

Folkhögskola	Kurs	Månader	Ram	Antal
Sundsgården	Behandlingsassistent	24	90	56
Vindeln	Behandlingsassistent	24	16	11
Eskilstuna	Elev- och lärarassistent	12	25	23
Litorina	Boendestödjare	18	50	16
Tollare	Elevstödjare	6	50	39
Finska	Boendeassistent	12	44	36
Birkagården	Behandlingsassistent	24	100	107
Hjo	Integrationsassistent	10	10	5
Sverigefinska	Behandlingsassistent	18	16	8
Brunnsvik	Socialpedagog	24	200	48
Gamleby	Lärarassistent	12	50	12
Dalkarlså	Boendeassistent	12	45	38
Tollare	Socialt företagande	6	40	11
Birkagården	Elevassistent	12	50	33
Västerås	Elev- och lärarassistent	24	100	61
Hagaberg	Lärarassistent	12	80	37
Wendelsberg	Studieassistent	12	90	85
St Birgitta	Boendeassistent	12	40	28
Karlskoga	Omsorgsassistent	12	36	29
Åsa	Elev- och lärarassistent	12	25	12
Bäckedal	Elev- och lärarassistent	12	24	20
Södertörn	Lärarassistent	12	48	29
Furuboda	Undersköterska	24	60	56
Väddö	Lärarassistent	12	24	13
Kista	Elevassistent	10	20	8
Eslöv	Personlig assistent	12	20	13
Eslöv	Barnskötare	12	20	26
Södertörn	Budbilschaufför	3	100	9
Storuman	Lärarassistent	9	15	3
Fridhem	Lärarassistent	12	20	17
Kalix	Måltidsbiträde	6	12	6
Ålsta	Studiehandledare	12	30	13
Finska	Lärarassistent	12	13	13
Totalt			1563	921

Tabell 2: Åldersfördelning

Ålder i procent	18-24 år	25-29 år	30-45 år	46-59 år	60- år	Totalt
	3,3%	7,2%	47%	39%	3,4%	100%

Tabell 3: Utbildningsbakgrund**Utbildningsbakgrund 2018 i procent**

Högst grundskola/motsvarande	18,8%
Gymnasial utbildning, ej 3 år	23,3%
Gymnasial utbildning 3 år	22,5%
Eftergymnasial utbildning	35,4%
Total	100%

Tabell 4: Kurser och fördelning 2018 (ordningen följer ansökans diarienummer)

Folkhögskola	Antal	Ram	Nyttjat	Bidrag
Sundsgården	56	90	62%	3 094 000 kr
Vindeln	11	16	69%	607 750 kr
Eskilstuna	23	25	92%	1 270 750 kr
Litorina	16	50	32%	884 000 kr
Tollare	39	50	78%	2 154 750 kr
Finska	36	44	82%	1 989 000 kr
Birkagården	107	100	107%	5 911 750 kr
Hjo	5	10	50%	276 250 kr
Sverigefinska	8	16	50%	442 000 kr
Brunnsvik	48	200	24%	2 652 000 kr
Gamleby	12	50	24%	663 000 kr
Dalkarlså	38	45	84%	2 099 500 kr
Tollare	11	40	28%	607 750 kr
Birkagården	33	50	66%	1 823 250 kr
Västerås	61	100	61%	3 370 250 kr
Hagaberg	37	80	46%	2 044 250 kr
Wendelsberg	85	90	94%	4 696 250 kr
St Birgitta	28	40	70%	1 547 000 kr
Karlskoga	29	36	81%	1 602 250 kr
Åsa	12	25	48%	663 000 kr
Bäckedal	20	24	83%	1 105 000 kr
Södertörn	29	48	60%	1 602 250 kr
Furuboda	56	60	93%	3 094 000 kr
Väddö	13	24	54%	718 250 kr
Kista	8	20	40%	4 442 000 kr
Eslöv	13	20	65%	718 250 kr
Eslöv	26	20	130%	1 436 500 kr

Södertörn	9	100	9%	248 625 kr ¹
Storuman	3	15	20%	165 750 kr
Fridhem	17	20	85%	939 250 kr
Kalix	6	12	50%	331 500 kr
Ålsta	13	30	43%	718 250 kr
Finska	13	13	100%	718 250 kr
Totalt	921	1563	59%	50 636 625 kr

---

¹ Södertörn Budbilschaufför är 3 månader lång varför ersättningen om 55 250 kr per sex månadersperiod har halverats av Folkbildningsrådet.

